

Uvodni govor Pravobraniteljice za osobe s invaliditetom- 2. srpnja 2018.

Poštovani predsjedniče Sabora, poštovane izaslanice Vlade Republike Hrvatske i predsjednice Republike Hrvatske, poštovani ministre, državni tajnici i državne tajnice, pravobraniteljice, poštovani predstavnici institucija i organizacija, predsjednici krovnih saveza za osobe s invaliditetom, dragi novinari i mediji, uvaženi gosti, čast mi je i zadovoljstvo pozdraviti vas i poželjet vam dobrodošlicu na obilježavanje 10 godina institucije Pravobranitelja za osobe s invaliditetom.

Vizija Ureda pravobraniteljice za osobe s invaliditetom je pridonijeti stvaranju društva ravnopravnih građana, građana koji će bez obzira na svoju različitost i ograničenja imati jednake mogućnosti življenja i djelovanja.

S jačanjem univerzalnog koncepta ljudskih prava javlja se i potreba jačanja svijesti o jednakosti, vrijednosti, uključenosti i sposobnosti i osoba s invaliditetom. Kao i za svaku osobu, tako je i za populaciju osoba s invaliditetom značajno u javnom i političkom prostoru Republike Hrvatske usvojiti svijest o njihovim pravima, ali i obavezama koje društvo ima u uklanjanju prepreka koje ih u tome ograničavaju.

Cjelokupno djelovanje i sve aktivnosti koje provodi Ured kojem sam na čelu, od prvoga dana postojanja usmjerene su i na podizanje svijesti o ovom univerzalnom principu jednakosti svih ljudi.

U tome uspijevamo s manje ili više uspjeha. Kada pogledam unazad, vidim kako je svake godine sve više osoba s invaliditetom uputilo svoje pritužbe, zapažanja i zahtjeve prema Uredu, iskazujući time svoju svijest i spoznaju o vlastitim pravima i obavezama društva prema njima. Od samog početka vidjeli smo da npr. najveći broj pritužbi dobivamo iz najbogatijih i najrazvijenijih sredina, upravo od ljudi visoko osviještenih o svojim pravima i dobro informiranih o obavezama zajednice prema njima. Da, uvjeren sam da je potrebno da osoba s invaliditetom osvijesti da je nositelj svojih prava i u tome je treba osnažiti.

Sukladno tome, Ured je kroz različite aktivnosti nastojao podizati razinu svijesti kako kod osoba s invaliditetom, tako i kod nositelja javnih politika i u najvišim državnim institucijama. U prezentaciji koja slijedi vidjet ćete detaljnije o našim aktivnostima, sudjelovanju u izmjeni aktualnog zakonodavnog okvira, doprinosu u nekim krucijalnim promjenama za osobe s invaliditetom za koje vjerujemo da se bez angažmana Ureda ne bi dogodile ili se JOŠ ne bi dogodile. Posebno smo ponosni na iniciranje ozbiljne rasprave o lišenju poslovne sposobnosti kao zapreke u ostvarivanju prava na jednakost pred zakonom, a koja je rezultirala konkretnim promjenama obiteljskog zakonodavstva; pitanje biračkih prava za svaku osobu, pitanje segregacije i institucionalizacije, pitanje kršenja prava na neovisno življenje, sve su to područjau kojima smo proteklih godina na svim razinama snažno zagovarali prava osoba s invaliditetom.

Konačno, stalno podsjećamo da sve promjene koje tražimo proizlaze iz temeljnog dokumenta na koji se uvijek pozivamo, a to je Konvencija o pravima osoba s invaliditetom. Ratificirali smo je, ona je zadala ciljeve, a na svima je obaveza da te ciljeve postignemo.

Prema izvršnoj vlasti uvijek smo pro/aktivni, nastojimo senzibilizirati za ključne probleme i ključna pitanja svaku „vladajuću garnituru“, i tako zadobiti pažnju i „dobru volju“ za promjene zakona, prakse i postupanja u pojedinom sustavu.

U ovom visokom domu održali smo niz ozbiljnih rasprava o najznačajnijim područjima života osoba s invaliditetom i djece s teškoćama u razvoju. Jedno od posebnih izvješća Ureda odnosilo se na podizanje razine svijesti zastupnika u parlamentu o primjeni Konvencije,

približili smo im probleme pojedinih kategorija osoba s invaliditetom. Izuzetna pažnja koja se u ovom visokom domu tim prigodama posvećuje svakoj našoj inicijativi, trebala bi doprinijeti snažnijem zamahu aktivnosti i djelovanja, vidljivim promjenama koje će se odraziti na život osoba s invaliditetom. Međutim, često puta na ono vidljivo, čeka se previše dugo.

Unatoč energiji koju Ured ulaže za ostvarenje inkluzivnog društva moramo prihvatiti da se promjene događaju sporo. Često puta uzima se zdravo za gotovo da osobe s invaliditetom ne putuju, ne čitaju, ne čuju, ne vide, ne razumiju....Konvencija o pravima osoba s invaliditetom je napustila patroniziranje osoba s invaliditetom, medicinski model invaliditeta kojim se osobe s invaliditetom svode na oštećenje, nemogućnosti i zaštitu, nego zagovara aktivnost osoba s invaliditetom, njihove sposobnosti za doprinos zajednici, pravo da žive kao i drugi.

Do sada smo kao društvo već učinili dosta – djeca s teškoćama u razvoju uz podršku, pomagala, tehnologiju i asistente idu u redovne škole. Imamo sve više zaposlenih osoba s invaliditetom koji mogu ostvariti niz oblika podrške da bi mogli raditi na prilagođenim radnim mjestima.

S druge strane, još uvijek imamo područja u kojima im se grubo krše osnovna ljudska prava – npr., osobe s mentalnim oštećenjima čije kognitivne sposobnosti nismo uzimali u obzir samo zato što boluju od duševne bolesti – njih smo izolirali, stigmatizirali i onemogućili da odlučuju o bilo čemu. Držimo ih u institucijama i pravdamo se da su tamo „sigurni“. Ili mislimo da smo mi onda sigurni.

S osvještavanjem osoba s invaliditetom o pravima koje im priznaje Konvencija, otvarat će se nova područja na kojima još puno treba raditi. Istraživanje i razvoj univerzalnog dizajna, razvoj i uporaba novih informacijskih i komunikacijskih tehnologija, pristupačnost informacija, dokidanje predrasuda, štetnih postupaka i stereotipa, sudjelovanje u političkom životu, ili razvoj usluga podrške roditeljstvu osoba s invaliditetom.... niz je područja u kojima promjene počinju sa spoznajom i svijješću, a tek onda poduzimanjem mjera, aktivnosti, promjenom običaja i prakse.

Mediji naravno uvijek imaju značajnu ulogu u javnom prostoru, stoga je i velika njihova odgovornost u stvaranju percepcije društva o pitanjima invaliditeta. Osobama s invaliditetom trebamo tom smislu dati više prostora. Osobe s invaliditetom ne trebaju samilost niti karitativan pristup, pa niti u medijskim sadržajima.

Ima pomaka, vidimo ih, ali još više i neprekidno trebamo i dalje osvještavati ona područja koja nismo dosegli ili nismo dovoljno učinili. Ured je pozvan otkrivati ta područja, ukazivati na loša zakonodavstva i prakse. Ratificiranjem Konvencije o pravima osoba s invaliditetom preuzeli smo obaveze, pogotovo u promjeni svijesti i stavova.

Stoga će Ured u svojem budućem djelovanju nastaviti s aktivnostima koje će doprinijeti stvaranju društva najvišeg standarda u poštivanju ljudskih prava, društva u kojem ćemo svi imati jednake prilike za sudjelovanje i biti izjednačeni u mogućnostima za ostvarenje kvalitetnog, neovisnog i dostojanstvenog življenja.

Ovom prilikom, prije nego što prepustim riječ drugim govornicima, željela bih se zahvaliti svim predsjednicima Saveza osoba s invaliditetom, koji su mi dali podršku u prvom i drugom mandatu da vodim ovu instituciju, budem njihov glas i obavljam ovu časnu dužnost, zahvaljujem svim pravobraniteljicama na suradnji a posebno Mili Jelavić, bivšoj pravobraniteljici za djecu koja mi je u prvim danima rada, zajedno sa suradnicama bila neizmjerena podrška te na kraju zahvaljujem svojoj zamjenici Miri Pekeč Knežević, koja je od

prvih mjeseci rada Ureda moja velika podrška te zamjeniku Dariju Jurišiću i svim mojim suradnicima u uredu na stručnosti, profesionalnosti i predanosti u ovih 10 godina rada.